

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00020&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00020. Аскаридоз

Автор: Sakari Jokiranta

Редактор оригінального тексту: Jukka Pekka Jousimaa

Дата останнього оновлення: 2017-02-16

Інфекційний агент

- *Ascaris lumbricoides* (Аскарида людська) — кишковий круглий черв, доросла особина якого сягає 15–40 см завдовжки, 0,3–0,6 см в діаметрі і має кремовий колір.
- Аскаридоз поширений у всьому світі, особливо в країнах, що розвиваються (приблизно 1,2 мільярди випадків). Загалом, смертельні випадки зустрічаються лише в країнах, що розвиваються, близько 75 000 випадків щорічно.
- Інокуляція відбувається при проковтуванні яєць, які потрапили в ґрунт або, наприклад, з фекаліями через воду для зрошення. Яйця стають заразними через кілька тижнів перебування у ґрунті, тому пряме інфікування досить мало ймовірно. Яйця залишаються заразними, перебуваючи у ґрунті більше року.
- Личинки вилуплюються в шлунково-кишковому тракті, звідки потрапляють у кровотік. Вони мігрують з легень до глотки, звідки знову проковтуються і потрапляють у кишечник, де дорослі особини можуть жити близько двох років.
- Круглі черви, у яких тварини є остаточними господарями, також можуть заражати людей. Свиначий круглий черв (*Ascaris suum* (Аскарида свиняча)) може викликати захворювання, подібне до *Ascaris lumbricoides*. Черви, яких знаходять у собак та котів (*Toxocara canis* (Токсокара собача) і *Toxocara cati* (Токсокара котяча), відповідно) викликають токсокароз (вісцеральну форму larva migrans), який маніфестує у вигляді болю в животі та еозинофілії.

Клінічна картина

- Більшість випадків заражень є асимптомними або проявляються із незначними симптомами.
- Найбільш типові кишкові симптоми включають нудоту та біль в животі — від помірного до коліки.
- В той час, коли личинка знаходиться в міграційній стадії, можуть виникати кашель та лихоманка; також може з'являтися кропив'янка.
- У великих кількостях черви викликають дефіцит вітаміну А, недостатність поживних речовин у зв'язку із втратою білків та багатих енергією нутрієнтів, рідко — кишкову непрохідність.
- Оскільки дорослі особини — це активно рухливі нематоди, вони можуть потрапляти в жовчовивідні шляхи та викликати симптоми біліарної обструкції. Вони можуть навіть пенетрувати стінку кишки і викликати таке рідкісне ускладнення, як перитоніт. Смерть в більшості випадків може бути спричинена кишковою непрохідністю та ускладненнями з боку жовчовивідних шляхів.

Діагностика

- Яйця в зразку фекалій ідентифікують за допомогою мікроскопії.
- Черв, знайдений у зразку фекалій, визначається як *Ascaris lumbricoides* за зовнішнім виглядом або за допомогою мікроскопії.
- В той час, коли личинки знаходяться у стадії міграції, в сироватці крові можлива еозинофілія і збільшення рівня IgE. Іноді личинок можна знайти в мокротинні.

Лікування

- Аскаридоз завжди слід лікувати. Лікування аскаридозу повинне передувати лікуванню інших кишкових гельмінтозів, щоб попередити міграцію аскарид до жовчовивідних шляхів, у відповідь на застосування інших протигельмінтних препаратів.
- Препаратом вибору є мебендазол по 100 мг двічі на день впродовж 3 днів (або 500 мг разово) для дорослих і дітей > 2 років. Альтернативою є альбендазол по 400 мг разово або впродовж 3 днів (200 мг разово для дітей < 2 років).
  - Можуть застосовуватися спеціальні правила щодо призначення цих лікарських засобів у різних країнах.

- Мебендазол та альбендазол не слід застосовувати під час вагітності, принаймні впродовж першого триместру, навіть враховуючи те, що немає даних про шкідливий вплив цих препаратів на плід. Їх можна застосовувати під час грудного вигодовування.
- Ефективним проти аскарид є також івермектин (0,15–0,2 мг/кг разово).

Коментар експерта. Лікарський засіб івермектин у лікарській формі для внутрішнього застосування станом на 26.03.2019 в Україні не зареєстрований.

- Для того щоб викликати в'ялий параліч червів при кишковій непрохідності або обструкції жовчовивідних шляхів, можна застосувати піперазин у разовій добовій дозі 75 мг/кг (максимум — 4 г) впродовж двох днів поспіль. Іноді неможливо вивести паразитів з жовчовивідних шляхів за допомогою медикаментозного лікування. У такому випадку показане ендоскопічне або хірургічне видалення черва.
- Вагітним зазвичай призначають піперазин (дозування див. вище) або пірантел (10 мг/кг разово).
- Через 3 тижні повторюється аналіз калу, для контролю ефективності лікування.

Пов'язані ресурси

- Інші Інтернет-ресурси [\[пов'язані 00075 |Ascariasis – Related res...\]](#)
- Література [\[пов'язані 00075 |Ascariasis – Related res...\]](#)

Джерела інформації

R1. Acs N, Bánhidly F, Puhó E, Czeizel AE. Population-based case-control study of mebendazole in pregnant women for birth outcomes. *Congenit Anom (Kyoto)* 2005 Sep;45(3):85-8.

[\[PubMedID|16131365\]](#)

R2. World Health Organization (anonymous). Breastfeeding and maternal medication - Recommendations for Drugs in the Eleventh WHO Model List of Essential Drugs, 2003. WHO and UNICEF [\[веб|http://whqlibdoc.who.int...\]](#)

R3. Dold C, Holland CV. Ascaris and ascariasis. *Microbes Infect* 2011;13(7):632-7.

[\[PubMedID|20934531\]](#)

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00020   Ключ сортування: 001.072   Тип: EBM Guidelines

---

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2017-02-16

Автор(и): Sakari Jokiranta   Редактор(и): Jukka Pekka Jousimaa   Hannu Kyrönseppä Jukka Heikkinen
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: Kristian Lampe   Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії

EBM Guidelines   Internal medicine   Infectious diseases   Gastroenterology

---

Ключові слова індексу

mesh: Ascariasis   mesh: Child   mesh: Pregnancy   mesh: Ascaris lumbricoides   mesh: Albendazole   ivermectin
mesh: Mebendazole   mesh: Nematoda   mesh: Intestinal Obstruction   mesh: Cholestasis   piperazine citrate
pyrantel pamoate   icpc-2: D96   speciality: Gastroenterology   speciality: Infectious diseases   speciality: Internal medicine
toxocara canis   toxocara cati   ascaris suum